

30/2001. (XII. 28.) KöM rendelet

a természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) 36. § (4) bekezdésében és a 85. § b) pontjában kapott felhatalmazás alapján – az érdekelt miniszterekkel egyetértésben – a következőket rendelem el:

1. § (1) E rendelet alkalmazásában

a) *a természetvédelmi kezelési terv*: a védett természeti terület [Tvt. 4. § g) pont] és természeti értékei felmérését és nyilvántartását, megóvását, fenntartását, bemutatását, valamint helyreállítását célzó valamennyi tevékenységet, továbbá a tervezési területen tartósan fennmaradó, vagy a jövőben várható gazdasági, gazdálkodási tevékenységeket és az azokra vonatkozó előírásokat magába foglaló terv,

b) *tervezési terület*: a védett természeti terület, vagy annak az a része, amelyre a természetvédelmi kezelési terv készül.

(2) A helyi jelentőségű védett természeti területre vonatkozó természetvédelmi kezelési tervet az e rendelet *mellékletében* foglalt tartalmi követelmények szerint kell elkészíteni.

2. § (1) A természetvédelmi kezelési terv elkészítése annak a nemzeti park igazgatóságnak (a továbbiakban: igazgatóságnak) a feladata, amelynek az illetékességi területén a tervezési terület található.

(2) A természetvédelmi kezelési terv előkészítése során

a) a természetvédelmi kezelési tervet megalapozó dokumentáció,

b) a részletes kezelési terv tervezete, továbbá

c) a tervezési területet védetté nyilvánító jogszabály részét képező természetvédelmi kezelési kötelezettségeket összesítő rész [a c) pont a továbbiakban: természetvédelmi kezelési terv] tervezete
készítendő el.

(3) A 2. § (2) bekezdésében meghatározott iratok nem selejtezhető közokiratnak minősülnek. Megőrzésükről az illetékes igazgatóság gondoskodik.

3. § (1) Az igazgatóság a természetvédelmi kezelési terv tervezetére vonatkozóan beszerzi a tervezési területtel érintett

a) területi államigazgatási szervek,

b) települési önkormányzatok,

c) területi gazdasági kamarák,

d) tulajdonosok, vagyonkezelők, gazdasági tevékenységet folytatók
véleményét.

(2) A természetvédelmi kezelési terv tervezetével kapcsolatban a természetvédelmi célra alakult társadalmi és érdekképviselői szervezetek is jogosultak véleményt nyilvánítani.

(3) Az (1) bekezdésben foglaltak érdekében az igazgatóság írásban megkeresi az a)–c) pontban szereplő szerveket és szervezeteket, és megküldi részükre a természetvédelmi kezelési terv tervezetét. A tervezettel kapcsolatban a szervezetek – tevékenységi körüket érintően – 30 napon belül jogosultak véleményt adni.

(4) Az (1) bekezdés *a)* pontjában meghatározott szervek véleményét a kezelési terv tervezetének véglegesítése során figyelembe kell venni, kivéve, ha az abban foglaltak a természetvédelmi célok megvalósításával ellentétesek. Véleményeltérés esetén meg kell kísérelni az eltérést egyeztetés útján megszüntetni. Az egyeztetés tényét, a képviselt álláspontokat és azok indokait, valamint az egyeztetés ellenére fennmaradt véleményeltérést a védetté nyilvánításról szóló jogszabálytervezet felterjesztésében rögzíteni kell. A Környezetvédelmi Minisztérium (a továbbiakban: Minisztérium) a véleményeltérésről tájékoztatja a véleményeltérést fenntartó államigazgatási szerv minisztériumi szintű felettes szervét, mint a közigazgatási egyeztetésben részt vevő központi államigazgatási szervet. A véleményeltérés feloldására jogalkotásra vonatkozó rendelkezések előírásait kell megfelelően alkalmazni.

(5) Az (1) bekezdés *d)* pontjában felsoroltak véleményének megismerése, továbbá a (2) bekezdésben foglaltak érvényesítése érdekében a természetvédelmi kezelési terv tervezetének tervezési területével érintett települési önkormányzat, valamint az igazgatóság hirdetőtáblájára 15 napra kifüggeszti a természetvédelmi kezelési terv tervezetét. A kifüggesztés utolsó napjától számított 45 napon belül a természetvédelmi kezelési terv tervezetere a (2) bekezdés szerinti szervezetek is észrevételt tehetnek.

4. § (1) A 2. § (2) bekezdésében meghatározott dokumentumok tartalmi elemeit e rendelet melléklete tartalmazza.

(2) Ha a tervezési terület nemzeti park, a természetvédelmi kezelési terv tartalmazza a külön jogszabály szerinti, nemzeti parkokra vonatkozó övezeti besorolást.

(3) A természetvédelmi kezelési terv áttekintő térképei 1:100 000 méretarányú, EOTR szelvényezésű levezetett topográfiai térképek másolatai, részletes térképei 1:10 000 méretarányú állami topográfiai térképek, ennek hiányában átmenetileg külterületi földmérési átnézeti térképek másolatai. Indokolt esetben ettől eltérő méretarányú térképek is alkalmazhatóak. Erdőterületet érintő rész esetében erdőtervi térkép alkalmazására akkor kerül sor, ha azt az erdészeti hatóság egy példányban – térítésmentesen – az igazgatóság rendelkezésére bocsátotta.

(4) Az ingatlan-nyilvántartási térképek másolatai a külön jogszabályban meghatározott Védett Természeti Területek Törzskönyve részét képezik.

5. § (1) A természetvédelmi kezelési terv tervezetét – a 2. § (2) bekezdés *a)–b)* pontjában meghatározott dokumentumokkal együtt – az igazgatóság felterjeszti a Minisztériumhoz. A Minisztérium a felterjesztés alapján a jogszabályalkotásra vonatkozó előírások szerint előkészíti és egyezteteti a tervezetet.

(2) Az e rendelet hatálybalépésekor természetvédelmi oltalom alatt nem álló természeti terület védetté nyilvánítási eljárása során a védetté nyilvánításra vonatkozó előterjesztésnek tartalmaznia kell a természetvédelmi kezelési terv tervezetét.

6. § (1) A természetvédelmi kezelési tervet szükség szerint, de legalább tízévenként felül kell vizsgálni és – amennyiben indokolt – módosítani.

(2) A természetvédelmi kezelési tervek felülvizsgálatára és módosítására az e rendeletnek a természetvédelmi kezelési tervek elkészítésére és egyeztetésére vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

7. § (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.
- (2) A védett természeti területen lévő erdő esetében a kezelési terv elkészítéséig – a természetvédelmért felelős miniszter egyetértésével megállapított – körzeti erdőtervben foglaltak kezelési tervnek tekintendők.

Melléklet a 30/2001. (XII. 28.) KöM rendelethez

A 2. § (2) bekezdés a) p) pontja szerinti dokumentumok tartalmi elemei

1. Általános információk

1.1. Összefoglaló adatok

A tervezési terület azonosító adatai:

- a) azonosításra alkalmas név,
- b) a Védett Természeti Területek Törzskönyve törzskönyvi száma,
- c) tervezési területre vonatkozó védetté nyilvánító jogszabály száma,
- d) nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó vagy nemzetközi jelentőségű terület jelölése, sorszáma,
- e) a tervezési terület kiterjedése,
- f) a megye(ék) megnevezése, ahol a tervezési terület elhelyezkedik,
- g) a település(ek), megnevezése, ahol a tervezési terület elhelyezkedik,
- h) a tervezési terület középpontjának földrajzi és/vagy EOTR koordinátái,
- i) a tengerszint feletti magassága (szélső értékek),
- j) a tervezési területet fedő 1:100 000 méretarányú térképszelvények száma,
- k) az illetékes természetvédelmi hatóság megnevezése,
- l) a jogszabályban kijelölt természetvédelmi kezelő megnevezése.

1.2. A tervezési terület rendeltetése

A védetté nyilvánító jogszabály (alapító okirat) alapján meg kell határozni a területen megvalósítandó természetvédelmi, tájvédelmi kultúrtörténeti stb. célt.

1.3. A tervezési terület jogi helyzete

A védett természeti terület Tvt. szerinti kategóriájának meghatározása a védetté nyilvánítást kimondó jogszabály alapján. A tervezési terület vagy egyes részeinek esetleges nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozásának megjelölése.

1.4. A tervezési terület elhelyezkedése, határai

A megye és a település megnevezése, ahol a tervezési terület elhelyezkedik, továbbá a középpontjának földrajzi és/vagy EOTR koordinátáinak jelölése. A kiterjedésének megfelelő a 4. § (3) bekezdésben meghatározott térképen kell ábrázolni, ezen megjelölve a meglévő fokozottan védett területeket, erdőrezervátumokat, a bioszféra rezervátumokat és nemzeti parkok övezeteinek határait.

1.5. Tulajdonosi, birtokviszonyok, használati jogok

Az állami (kincstári) tulajdonban lévő területek, amelyek vagyonkezelői jogát a természetvédelmi kezelést ellátó szervezet gyakorolja, illetve az általa bérelt területek megnevezése. A természetvédelmi szerv kezelésében lévő, de bérbe adott területek feltüntetése.

A tervezési terület tulajdonosainak és bérelőinek, használóinak és a használat módjának táblázatos összefoglalása, térképi ábrázolása.

A tervezési területre vonatkozó vadászattal, halászattal, bányászattal, vízzel, utakkal stb. kapcsolatos jogok, szolgalmi jogok feltüntetése.

1.6. A tervezési területre vonatkozó tervezési és egyéb előírások

A tervezési területre vonatkozó minden olyan – a természetvédelmi kezelés szempontjából lényeges – előírás ismertetése, amelyet a vonatkozó terület – és településrendezési, környezetvédelmi, vízgazdálkodási, erdőgazdálkodási, halászati és vadgazdálkodási tervek, a védetté nyilvánító vagy más jogszabályok megállapítanak.

1.7. A természetvédelmi kezelés szervezete és infrastruktúrája

A természetvédelmi kezelési terv készítője/készítőinek feltüntetése.

A tervezési terület természetvédelmi kezelési feladatait ellátó szervezet(ek), személy(ek) megnevezése.

A természetvédelmi kezelés megvalósításához rendelkezésre álló tárgyi feltételek (építmények, eszközök).

2. Leírás

A tervezési terület környezeti, biológiai és kulturális jellemzőinek leírása.

2.1. Környezeti jellemzők

2.1.1. Éghajlat

A tervezési terület éghajlati jellemzését, a legközelebbi meteorológiai mérőállomás adatai alapján kell megadni.

Az átlagos havi csapadék és a havi átlaghőmérséklet alakulását. A terület ökológiai viszonyainak alakulása szempontjából lényeges klímaváltozási tendenciák (pl. csapadék mennyiségének csökkenése, megoszlásának változása) a korábbi időszakhoz képest.

A helyi sajátosságoknak (pl. tengerszint feletti magasság, kitettség, fekvés növényzet), a helyi klíma kialakulására gyakorolt befolyása.

2.1.2. Hidrológia

A tervezési terület vízrajzának, hidrológiai rendszerének leírása. A tervezési területen található vízfolyások, csatornák, árkok, állandó és időszakos vízfelületek, vízgazdálkodási műszaki létesítmények (pl. gátak, zsilipek, bukók, szivattyúk), a vízállás változásának mérésére szolgáló pontok térképi jelölése.

A vízjárás sajátosságait (a lehetséges táblázatba foglalva), a vízjárás változásának trendje. A felszín alatti víz helyzete és dinamikája, illetve a változásban mutatkozó trend, szükség esetén talajok, kőzetek víztartó képességének térképi ábrázolása.

Az árvíz- és belvízvédelmi, folyószabályozási, vízellátási és térségi vízkészlet-gazdálkodási funkciók leírása.

2.1.3. Felszínalaktan

A tervezési terület morfológiai jellegzetességei. A felszínalaktani sajátosságok szükség szerinti térképi ábrázolása.

2.1.4. Földtan, vízföldtan

A tervezési terület földtani, vízföldtani viszonyai. Nagyobb területek esetében az alapkőzet, illetve a hordalékanyagok, a felszín alatti vizek különböző típusai helyzetének térképi ábrázolása.

2.1.5. Talajtan

A talajtani viszonyok egyszerű leírása, nagyobb területek esetében a talajtani térkép megadásával.

A talajok tápanyag-ellátottsága, mikroelem hiánya, a nehézfémtartalomra vagy a talaj szennyezettségére vonatkozó információk. A tervezési terület fontos talajtani és eróziós folyamatainak jellemzése.

2.2. Biológiai jellemzők

A tervezési terület biológiai jellemzői az életközösségek szerinti bontásban.

2.2.1. Növénytársulások

A tervezési terület szabványtechnológiával leírt társulások, kiemelten a védendő és reliktum jellegűekre.

A tervezési terület aktuális és potenciális vegetáció térképe. Erdős területeken a tervezési terület aktuális és potenciális erdőtípus térképe.

A tervezési területet övező vegetáció jellemzése.

Amennyiben a természeti értékek fenntartása szempontjából lényeges, a tervezési terület vegetációjának szerkezete (mohaszint, gyepszint, cserjeszint, lombkoronaszint).

2.2.2. Növényvilág

A tervezési területen előforduló edényes és alacsonyabb rendű élő szervezetek beleértve a mikroorganizmusokat és a gombákat. A védett vagy veszélyeztetett, endemikus, reliktum, illetve a társulás alkotó vagy állapotjelző (monitoring célokra alkalmas) fajokra szűkítetten. A veszélyeztetett fajok esetében az élőhely igényük, állomány nagyság, az állományváltozás trendjének bemutatása. A kiemelt védelmet igénylő fajok térképi ábrázolása.

2.2.3. Állatvilág

A tervezési területen előforduló gerinctelen fajok (puhatestűek, ízeltlábúak), halak, kételtűek, hüllők, madarak, emlősök, a védett, veszélyeztetett, bennszülött vagy reliktumfajokra, illetve a tervezési terület ökológiai állapotára jelentős hatást gyakorló vagy azt jól jelző fajokra szűkítetten. A védett és veszélyeztetett fajok esetében az élőhely igény, az állomány nagyság és állományváltozás trendjének bemutatása. A különleges

védelmet igénylő fajok szaporodó-, pihenő-, táplálkozó- és vonulóhelyeinek térképi ábrázolása.

2.3. Gazdasági, társadalmi és kulturális jellemzők

A tervezési terület használata a múltban és a jelenben, illetve a jövőben várható tájhasznosítási tendenciák. A tervezési területen, illetve azzal szerves kapcsolatban álló, a környező térségben található kulturális értékek.

2.3.1. Mezőgazdaság

A tervezési terület művelési ág szerinti megoszlása, a vetésszerkezet jellemzői, az alkalmazott művelési módok, az éves szinten a felhasznált műtrágyák növényvédő szerek és szervestrágya mennyisége, a haszonállat fajok és növényfajták, az állatlétszám alakulása, a tartási módszerek a múltban és a jelenben. A területen folytatott nádgazdálkodás jellemzői.

Azok a gazdálkodási módban már bekövetkezett vagy a jövőben várható változások bemutatása, amelyek lényeges hatással lehetnek a táj jellegére vagy a terület természeti állapotára, kezelésére.

A tervezési területen található mezőgazdasági célú létesítmények, építmények és infrastruktúra leírása.

2.3.2. Erdőgazdálkodás

a) A tervezési terület erdőterületeinek erdőrésztlet szintű felsorolása, elsődleges rendeltetése, a védettségi kategóriák, a védettség fokozata, az övezeti besorolás, a különleges védelmet igénylő (nemzeti park természeti övezete, bioszféra rezervátum, erdő rezervátum, fokozottan védett, nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó) területek részletezésével (számítógépes lista formájában).

b) Az erdőkben lévő védett természeti értékek ismertetése, helyüknek erdőtag szintű megjelölése.

c) A tervezési területen hatályban lévő körzeti erdőtervek vagy erdőállomány-gazdálkodási tervek (erdőtervek) és üzemtervek felsorolása. A következő erdőtervezések esedékessége.

d) A terület erdőgazdálkodásának jellemzői, az erdőállomány vázlatos jellemzése az erdőterv figyelembevételével, fafaj és korosztály szerinti összetétele, egészségi állapota. Az erdők múltjára vonatkozó jellemzések.

e) Erdőgazdasági infrastruktúra (feltáró hálózat) jellemzése.

2.3.3. Vadgazdálkodás

a) A védetté nyilvánító jogszabályban előírt – vadgazdálkodást, vadászatot érintő – természetvédelmi kezelési módok, korlátozások, tilalmak, egyéb kötelezettségek ismertetése.

b) A tervezési területen lévő vadászterületek erdőrésztlet szerinti felsorolása, kódszám és rendeltetés, a védettségi kategóriák, a védettség fokozata, az övezeti besorolás, a különleges védelmet igénylő (nemzeti park természeti övezete, bioszféra rezervátum, erdőrezervátum, fokozottan védett, nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó) területek részletezésével (táblázatos formában).

c) A tervezési terület vadászterületein előforduló védett növény- és állatfajok élőhelyének ismertetése.

d) A tervezési területen hatályban lévő körzeti vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek felsorolása.

2.3.4. Halászat, horgászat

a) A területen folyó halászat jellemzői, így különösen az alkalmazott halászati módszerek, a telepítés és fogás mennyisége, a takarmányozás és tápanyagpótlás módszere, a növényzet állományának szabályozása. Halastavi gazdálkodás esetén annak leírása, hogy teljes vagy részüzemű (extenzív vagy intenzív) gazdálkodás történik-e, a tavak lehalászásának és feltöltésének időszaka, valamint a halastavak vízigénye.

b) A horgászat körében a horgászlétszámra vonatkozó adatok és az ebből származó terhelés mértéke.

c) A halászhoz (horgászathoz) kapcsolódó infrastruktúra leírása.

d) A halászati üzemterv lejártának ideje.

2.3.5. Üdülés és idegenforgalom

A tervezési területre irányuló idegenforgalom jellegének, nagyságrendjének, központjának infrastruktúrájának leírása. A területre jellemző szabadidős tevékenységek, az igénybe vett területek leírása. A tervezési területen található idegenforgalmi, látogatóközpontok, túraútvonalak térképi jelölése. Az üdülés, idegenforgalom férőhely kapacitásának felmérése, meghatározása, jellemzése.

2.3.6. Települési viszonyok

A tervezési területen lévő, illetve a területhez közeli települések, lakóhelyek és a lakosság védett területre gyakorolt hatása.

2.3.7. Ipar, bányászat

A tervezési területen található, illetve arra ható ipari tevékenység bemutatása. A területet terhelő kibocsátások, azoknak a védett területre gyakorolt hatásai.

A tervezési területen található valamennyi felhagyott, működő, illetve tervezett bányához kapcsolódó meddőhányók, szállítási útvonalak a bányatelkek határainak térképi jelölésével.

2.3.8. Oktatás, bemutatás

A tervezési területen folyó természetvédelmi oktatási-nevelési, bemutatási tevékenységek infrastrukturális és intézményi hátterének (pl. bemutatóhelyek, tanösvények, oktatóközpontok, szakkörök, iskolák stb.) összefoglalása.

2.3.9. Kutatás

A tervezési területen végzett, illetve folyamatban lévő jelentősebb természetvédelmi kutatások, publikációkkal, kutatási jelentésekkel, bibliográfiai hivatkozással történő bemutatása.

A monitorozásra alkalmas kutatások mintaterületeinek térképi jelölése.

2.3.10. Egyéb használat

A tervezési területen elhelyezkedő vonalas létesítmények (pl. utak, vezetékek), legális vagy illegális hulladéklerakó, illetve szennyvíz elhelyezésére használt helyek, katonai gyakorlóterek stb. számbavétele.

2.3.11. Kultúrtörténeti értékek

A tervezési területen, illetve környékén található régészeti lelőhelyek, műemléki jelentőségű területek, a helyi építészeti örökség védelme alá tartozó értékeinek, csata- és más emlékhelyek (pl. régészeti lelőhelyek, temetők) ipartörténeti emlékek, múzeumok, népi mesterségek, népművészek stb., illetve az e körbe tartozó egyedi tájértékek számbavétele.

2.4. Táj értékek

A tervezési terület táji értékeinek (tájkép, tájjelleg) leírása, minősítése. A táji értékek megőrzése vagy alakítása szempontjából meghatározó sajátosságok leírása az e körbe tartozó egyedi tájértékek számbavétele.

2.5. Adatbázisok

2.5.1. Számítógépes adatbázisok

Azoknak a hazai és nemzetközi adatbázisoknak a felsorolása, ahol a tervezési területre vonatkozóan információkat tárolnak.

2.5.2. A tervezési területre vonatkozó térképanyag

A rendelkezésre álló térképanyagok, mint az EOTR térképek, a topográfiai, ingatlan-nyilvántartási, erdőtervi talajtani, geológiai, hidrológiai és vegetáció térképek. A térképek részletes adatai (jel, készítési év, tárolási hely). A térképek méretaránya 1:100 000–1:10 000, de tartalomtól függően nagyobb méretarányú térkép is használható.

2.5.3. A területre vonatkozó fotóanyagok

A tervezési területre vonatkozó földi és légifotók, távérzékeléses felvételek adatai (készítés éve, méretarány, minősége, tárolási helye) jelezve – az ok megjelölésével –, ha a terület lefedettsége légifotókkal természetvédelmi szempontból nem kielégítő.

A 2. § (2) bekezdés b) pontja szerinti dokumentumok tartalmi elemei

3. Célkitűzések meghatározása

3.1. A tervezési terület természetvédelmi jelentőségének kiértékelése

A tervezési terület sajátosságainak értékelése és a használattal történő összevetése táblázatos formában, a következő szempontok figyelembevételével:

3.1.1. Méret

A tervezési terület nagyságának más hasonló jellegű területekhez viszonyítása, továbbá annak vizsgálata, hogy a terület kiterjedése elegendő-e ahhoz, hogy ne vezessenek a természeti értékeinek elvesztéséhez.

3.1.2. Sokféleség

A fajok és közösségek, továbbá egyes élőhelyeinek, szerkezetének változatossága az egyes tervezési területeken.

3.1.3. Természetesség

A tervezési területre kiterjedő emberi hatások mértékének és jellegének értékelése.

3.1.4. Ritkaság

A társulások, élőhelyek és egyes fajok ritkaságának nemzetközi, országos és helyi vonatkozásban történő értékelése. A tervezési területen található földtani, (geomorfológiai, geológiai, hidrogeológiai) értékek, továbbá az országosan vagy világviszonylatban kipusztulással fenyegetett fajok különleges elbírálásának követelménye.

3.1.5. Sérülékenységi

Az élőhelyek, társulások és fajok környezeti változásokra való érzékenységének leírása. A nagymértékben fragmentált, nehezen rekonstruálható ökoszisztémák. A tervezési területen található földtani (geomorfológiai, geológiai, hidrogeológiai) értékek.

3.1.6. Jellegzetesség

A tervezési terület azon részterületeinek felsorolása, amelyeken a helyi környezeti viszonyokra (pl. szikes tó), vagy egyes hosszú távú emberi hatásokra (pl. legeltetés, fűzbotolás) jellemzően kialakult élővilág és élettelen környezet található.

3.1.7. A tervezési terület nagyobb ökológiai egységben elfoglalt helyzete (elhelyezkedés)

A tervezési területnek a tágabb környezetben elfoglalt helyzete szerinti értékelése, kiegészítik-e egymást, vagy olyan módon kapcsolódnak össze, hogy ökológiai hálózatot alkotva lehetővé teszik a fajok elterjedését, vándorlását.

A benne végbemenő természetes folyamatok értékelése. A szukcessziós változások kiértékelése annak meghatározása érdekében, hogy a folyamatok fenntartása vagy egy szukcessziós lépcső megtartása-e a cél.

3.1.8. A tervezési terület története

A tervezési terület élővilágára és hasznosítására a tájra vonatkozó történeti adatok, a hosszú távra visszanyúló tudományos vizsgálatok adatai, eredményei.

3.1.9. Potenciális természetvédelmi érték

A megfelelő kezelés, illetve a természetes folyamat hatására a terület értéknövekedésének bemutatása

a) a természeti állapotának,

b) táji értékeinek,

c) oktatási lehetőségeinek,

d) bemutatási lehetőségeinek,

e) kutatási lehetőségeinek,

f) jövedelemtermelő képességének (a természetvédelmi kezelő, illetve a helyi lakosság, gazdálkodók számára),

- g) kulturális és történelmi hagyományok megőrzésének,
- h) természetvédelmi besorolásának
- i) egészségügyi célra történő igénybevételi lehetőségek tükrében.

3.1.10. Különleges jelentőség

A látogatók, érdeklődők, turisták, lakosság számára kiemelkedő vonzerőt jelentő fajok élőhelyek, táji értékek, földtani értékek, barlangok leírása.

3.2. A tervezési terület legfontosabb természeti értékeinek meghatározása

A korábbi értékelések eredményeinek összefoglalása és a legfontosabbak kiemelése a természeti értékek táblázatban feltüntetésével. Az értékek nemzetközi, országos vagy helyi jelentőségének minősítése a magas, közepes vagy alacsony értékekkel.

3.3. Ideális kezelési célkitűzések

Ideális vagy hosszú távú természetvédelmi célkitűzések azok, amelyek elérésére a terület természetvédelmi kezelője akkor törekedne, ha céljai elérésében a tervezési területen semmi nem korlátozná.

Az ideális célkitűzések fontossági sorrendbe állítása és első- és másodrendű célkitűzések szerint csoportosítása.

3.3.1. Elsődleges célkitűzések: a terület védetté nyilvánítását, nemzetközi védettségét indokló értékek megőrzése, fejlesztése, a veszélyeztetett fajok, élőhelyek fenntartásával, védelmével, az agresszív fajok korlátozásával, a hagyományos gazdálkodási módok megőrzésével, az ökológiai folyamatok (pl. szukcesszió) fenntartásával vagy fékezésével kapcsolatos célkitűzések.

3.3.2. Másodrendű célkitűzések: a terület védetté nyilvánítási céljaihoz kevésbé kapcsolódó kívánt célok mint például a terület bemutatása, oktatási, kutatási és szabadidős hasznosítása.

3.4. Korlátozó és veszélyeztető tényezők

Táblázatos összefoglalása annak, hogy az egyes korlátozó vagy veszélyeztető tényezők milyen értékekre hatnak, hogyan és milyen módon háríthatók el.

3.4.1. A tervezési terület természetes folyamatai

A tervezési területen belül eredő és ható ökológiai és geomorfológia, geológiai, hidrogeológiai folyamatok, amelyek korlátozzák a hosszú távú célkitűzések elérését.

3.4.2. A tervezési területen kívüli természetes folyamatok

Azoknak a természetes változásoknak, folyamatoknak, a leírása, amelyek a területen kívülről származnak (pl. klimatikus tényezők, hidrológiai viszonyok megváltozása).

3.4.3. A tervezési területen belül érvényesülő emberi tényezők

Annak vizsgálata, hogy

- a) mennyire áll összhangban a jelenlegi területhasznosítás, -használat az ideális célkitűzésekkel,
- b) van-e elegendő munkaerő a területen,
- c) van-e a megfelelő ismeretanyag, fogadókészség az ideális hasznosítási mód alkalmazásához,
- d) gazdaságilag életképes-e a kívánatos területhasználat,
- e) a helyi lakosság, a gazdálkodók és a látogatók számára elfogadhatók-e a védelmi célkitűzések,
- f) használnak-e a természeti értékekre veszélyes technológiákat,
- g) változott-e a munkavégzés időbeli és térbeli rendje, érdekeltségi viszonyai,
- h) károsították-e a természeti értékeket,
- i) történtek-e havária események és ezek hatásai.

3.4.4. A tervezési területre kívülről ható emberi tényezők

Annak vizsgálata, hogyan befolyásolja a terület ökológiai állapotát

- a) a környező területek hasznosítása,
- b) a gazdasági környezet (támogatási rendszer, árarányai),
- c) a jogszabályok,
- d) a tervezési előírások,
- e) a politikai viszonyok,
- f) a kulturális szokások.

3.4.5. A természetvédelmi kezelés korlátai

Annak vizsgálata, hogy a természetvédelmi kezelő rendelkezik-e

- a) a megfelelő szaktudással,
- b) munkaerővel,
- c) hatósági jogkörrel,
- d) felszereléssel,
- e) elegendő anyagi fedezettel ahhoz, hogy hatékonyan kezelje a területet.

3.4.6. A korlátozó tényezők hatása az ideális célkitűzésekre (második kiértékelés)

A gyakorlati célkitűzések vizsgálata korlátozó tényezők függvényében. Az ideális célkitűzések közül melyek azok, amelyek megvalósítására lehetőség van.

A célkitűzés vizsgálata a következőkre terjedjen ki:

- a) a célkitűzés elérését korlátozó tényezők számbavétele,
- b) a korlátozó tényezők mérséklésének megszüntetésének lehetőségei,
- c) a célkitűzés elérésének gazdasági és társadalmi értelemben vett ára,
- d) a célkitűzés elérésének más célkitűzések megvalósítására gyakorolt hatása,
- e) a célkitűzés elérésének vagy megghiúsulásának közvélemény befolyásoló hatása a természetvédelem szervezetéről kialakult kép megítélésében,
- f) a közvélemény értékelésének fontossága és ennek vizsgálata.

4. Gyakorlati célkitűzések, stratégiák és feladatok meghatározása

A gyakorlati célkitűzéseket, a hozzájuk tartozó stratégiákkal és előírásokkal együtt közös táblázatban a nemzeti parknál kezelési övezetekre, egyéb területeken védettségi szint

szerint, majd helyrajzi számokra és/vagy erdőrészletekre lebontva kell meghatározni. A gyakorlati célkitűzésekhez tartozó egy vagy több stratégia a célkitűzés elérésének módját írja le. A stratégia megvalósításának feladatai.

4.1. Gyakorlati célkitűzések

A gyakorlati célkitűzések tükrében, fontossági sorrendben – az adott korlátozó tényezők figyelembevételével – megállapított megvalósítható célok:

- a) természeti értékek védelmi szintjének fenntartása,
- b) a tervezési terület természetvédelmi érdekeket összhangban álló, tartós hasznosításának (pl. hagyományos gazdálkodás, bemutatás, oktatás, kutatás) biztosítása.

4.2. Természetvédelmi stratégiák

A gyakorlati célkitűzésekhez hozzá kell rendelni a természetvédelmi stratégiákat. A stratégiák megvalósítása érdekében nemzeti park esetében el kell készíteni a terület övezeti beosztását (zonációját). Az egyes területrészekben és övezetekben különböző stratégiákat lehet alkalmazni attól függően, hogy az adott területrészen mi a megvalósítandó gyakorlati célkitűzés.

A természetvédelmi kezelés részfeladatai szerinti természetvédelmi stratégiákat a következő fejezetek tartalmazzák:

4.2.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

Stratégiák az élőhelyek fenntartása érdekében:

- a) beavatkozás mellőzése,
- b) kismértékű beavatkozás (pl. elhalt fák kivágása),
- c) aktív kezelés (pl. legeltetés, vízínövényzet visszaszorítása a nyílt vízfelületek fenntartása érdekében),
- d) gazdálkodás és más tevékenység korlátozása.

4.2.2. Fajok védelme

A legfontosabb fajok, életközösségek (pl. sziki fészkelő madarak) védelmére kezelésére alkalmazott természetvédelmi stratégiák:

- a) élőhelyvédelem,
- b) beavatkozás mellőzése,
- c) állománynövelés: az állomány növelése érdekében mesterséges beavatkozások (pl. műfészkek kihelyezése),
- d) visszatelepítés: a területről korábban kipusztult fajok visszatelepítése,
- e) betelepítés: azon fajok betelepítése (pl. egyes növényfajok) védett területre, amelyek ott korábban nem fordultak elő.

4.2.3. Látogatás

A terület látogatására kidolgozott stratégiák:

- a) zárt terület: ha a terület látogatása nem megengedett,
- b) korlátozottan látogatható terület: a látogatásához engedély szükséges vagy a belépésre, közlekedésre vonatkozóan korlátozások vannak (pl. csak a kijelölt utakon, csak meghatározott időszakban, csak gyalog) és csak ezen feltételek mellett lehet belépni a területre,

- c) szabadon látogatható terület a látogatás nincs korlátozva,
- d) a b) és c) esetekre vonatkozó egyéb korlátozások és tilalmak.

4.2.4. Oktatás és bemutatás

Az oktatási és bemutatási célú stratégiák:

- a) minimális nyilvánosság: a terület oktatási és bemutatási célú használata nem kívánatos,
- b) szűk körű nyilvánosság: a terület oktatási és bemutatási célú hasznosítása csak egy meghatározott körben és célból (pl. szakemberek továbbképzése, egyetemi hallgatói gyakorlatok) kívánatos,
- c) nagyobb nyilvánosság: a terület oktatási és bemutatási hasznosítása kívánatos,
- d) speciális propaganda: a terület oktatási és bemutatási szerepe propagandaeszközzel is elősegítendő (pl. oktatóközpontok megléte esetén).

4.2.5. Kutatás, vizsgálatok

A tervezési terület kutatási célú hasznosításával kapcsolatos stratégiák:

- a) nem folytatható kutatás: ha a természetvédelmi érdekeket a kutatás veszélyeztetné,
- b) csak szakemberek végezhetnek: a védelem érdekeivel összefüggő kutatásokat,
- c) ellenőrzött módon, részletes kutatási tervvel végezhető kutatás,
- d) szabadon folytatható a kutatás a természetvédelmi szabályok betartásával.

4.2.6. Terület- és földhasználat

A tervezési területen folyó terület- és földhasználat (mezőgazdaság, vízgazdálkodás, erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás, halászat, ipar, építés, közlekedés stb.) kapcsolatos stratégiák:

- a) a terület- és földhasználati módok valamelyikének vagy mindegyikének a tilalma,
- b) a terület- és földhasználati módok valamelyikének a korlátozása,
- c) a terület- és földhasználati módok valamelyikének vagy mindegyikének a korlátlan gyakorlása.

Részletesen ki kell dolgozni a terület- és földhasználati módok szerint részletezve a védett természeti terület számára kívánatos és megvalósítható előírásokat, igényeket, korlátozásokat és tilalmakat.

4.2.7. Táj- és kultúrtörténeti értékek

Speciális stratégiákat kell kidolgozása a tervezési terület táj- és kultúrtörténeti értékeinek védelmére a be nem avatkozástól a helyreállításig, az aktív kezelésig.

4.2.8. Természetvédelmi infrastruktúra

Az infrastruktúra fejlesztésére kidolgozott természetvédelmi stratégiák.

4.3. Kezelési feladatok

Gyakorlati célkitűzések és a hozzá rendelt stratégiák megvalósítására vonatkozó konkrét elvégzendő munkák évi bontásban.

A feladat végrehajtója, elvégzésének helye, ideje, módja, erőforrás- és eszközigeny, valamint annak leírása, hogy a feladat melyik célkitűzés elérését szolgálja.

A feladatok fontossági sorrendje:

a) Azok a feladatok, amelyek a terület vagy valamely veszélyeztetett faj védelme szempontjából létfontosságúak, vagy amelyek végrehajtására jogszabály kötelez, így a végrehajtása kötelező.

b) Azok a feladatok, amelyeket meghatározott időszak alatt, lehetőség szerint meg kell valósítani.

c) Azok a feladatok, amelyeket akkor kell végrehajtani, ha van rá elegendő idő, munkaerő és anyagi erőforrás.

A feladatokat a következő alfejezetek szerint kell csoportosítani.

4.3.1. Adatgyűjtés

a) Archív adatok

b) A környezetre vonatkozó adatok

c) A tájra vonatkozó adatok

d) Az élő szervezetekre vonatkozó adatok

e) Az emberi hatásokra vonatkozó adatok

4.3.2. Kezelés

4.3.2.1. Kezelési előírások

a) Élőhelyek és élettelen környezete kezelése és fenntartása

b) Fajok védelme, fenntartása

c) Agresszív fajok állományszabályozása

d) Őrzés, védelem

e) Egyedi tájértékek védelme és fenntartása

f) Gépek beszerzése és karbantartása

g) Információ biztosításának és a kapcsolattartásnak a rendszere

4.3.2.2. Mezőgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírások

a) Növénytermesztés. Szántóföldi gazdálkodás sík vidéken, domb- és hegyvidéken

b) Rét, legelőgazdálkodás

c) Kert, szőlő, gyümölcsültetvényeken való gazdálkodás

d) Talajerő-gazdálkodás

e) Növényvédelem

f) Állattenyésztés, különös tekintettel a régi magyar háziállat fajták fenntartására

g) Nádgazdálkodás, nádhasznosítás

h) Horgászat és halászat

4.3.2.3. Erdőgazdálkodásra vonatkozó előírások

a) A védetté nyilvánító jogszabály alapján előírt természetvédelmi kezelési módok, korlátozások, tilalmak, egyéb kötelezettségek ismertetése.

b) A tervezési területek kiterjedése a védett földrészletek helyrajzi szám és erdőrésztlet szintű felsorolása, elsődleges rendeltetés, a védettségi kategóriák, a védettség fokozata, az övezeti besorolás, a különleges védelmet igénylő (nemzeti parki természeti övezet, bioszféra rezervátum, erdőrezervátum, fokozottan védett, nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó) területek részletezésével (táblázatos formában).

c) A tervezési területen lévő védett természeti értékek ismertetése, ezek helyének erdőrésztlet szintű megjelölése.

d) A tervezési területen érvényben lévő körzeti erdőtervek vagy erdőállomány-gazdálkodási tervek (erdőtervek) és üzemtervek felsorolása.

e) A védett természeti területekre és védett természeti értékekre vonatkozó természetvédelmi kezelési előírások erdészeti, szakmai megfogalmazása (kívánatos célállomány, erdőállomány-típusok kívánatos aránya, javasolt állománycserék, erdőfelújítás módja, fahasználati korlátozások, biológiai vágásérettség meghatározása, vegetációs időszak stb.) az elérendő természetvédelmi cél megjelölésével.

4.3.2.4. Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírások

a) A védetté nyilvánító jogszabály alapján előírt – a vadgazdálkodást, vadászatot érintő – természetvédelmi kezelési módok, korlátozások, tilalmak és egyéb kötelezettségek ismertetése.

b) A tervezési terület kiterjedése, a védett földrészletek helyrajzi szám és vadászterületek szerinti felsorolása a vadászterületek erdőrészletek szerinti felsorolása, kódszám és rendeltetés, a védettségi kategóriák, a védettség fokozata, az övezeti besorolás, a különleges védelmet igénylő (nemzeti parki természeti övezet, bioszféra rezervátum, erdőrezervátum, fokozottan védett, nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó) területek részletezésével (táblázatos formában).

c) A tervezési terület vadászterületein előforduló védett növény- és állatfajok élőhelyének ismertetése, ezek helyének vadászterületek szerinti megjelölése.

d) A tervezési területen érvényben lévő körzeti vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek felsorolása.

e) A védett természeti területre és a védett természeti értékekre vonatkozó természetvédelmi kezelési előírások vadgazdálkodásra, vadászatra vonatkozó részletezése (a vadállomány hatása a védett természeti értékekre, az adott területen fenntartható vadállomány vadfajonkénti létszáma, a vadgazdálkodás-vadászat térbeni, időbeni, mód- és eszközbeli természetvédelmi korlátozásai, illetve tilalmai, a vadgazdálkodási berendezések elhelyezése, a vadföldek kialakítására, a mesterséges vad kibocsátására és a zárt téri vadtartásra vonatkozó természetvédelmi előírások).

4.3.2.5. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

A vízrajzi viszonyok fenntartását elősegítő kezelési előírások

a) Élőhely fenntartási célú vízellátás

b) Források

c) Vízfolyások és partszegélyei

d) Állóvizek és partszegélyei

e) Felszín alatti vízkészletek

f) Öntözés

4.3.2.6. Közlekedést érintő kezelési előírások

Járműforgalom

a) Átmenő közúti járműforgalom

b) Közlekedés üzemi utakon

c) Közlekedés sétautakon

d) Kötőpályás forgalom

e) Vízi közlekedés

f) Légi közlekedés

4.3.2.7. Építési tevékenységeket érintő kezelési előírások

a) Épületek

b) Egyéb építmények

c) Kerítések, kapuk

d) Infrastruktúra-hálózatok (elektromos távvezetékek és állomások, kőolaj-, földgáz- és kőolajtermék-távvezetékek)

e) Feltáró utak

f) Sétautak

g) Lépcsők, támfalak

h) Hidak, zsilipek, átereszek

i) Közművek

j) Sportpályák

4.3.2.8. Turizmust érintő kezelési előírások (idegenforgalom, üdülés, oktatás, rekreáció)

4.3.2.9. Ipari és bányászati tevékenységeket érintő kezelési előírások

4.3.2.10. Települések egészségét érintő kezelési előírások

4.3.2.11. Táj, kultúrtörténeti értékekkel kapcsolatos kezelési előírások

4.3.3. Adminisztráció

a) Védetté nyilvánítás, védelem feloldása

b) Tulajdonosi viszonyok, birtokpolitika

c) Hatósági engedélyezés

d) Tervezés

e) Ellenőrzés

f) Továbbképzés

5. Munkaterv

5.1. Középtávú munkaterv

A terv érvényességi ideje alatt végrehajtandó kezelési feladatok feladatjegyzékéből a középtávú feladatok meghatározása a sorrend és fontosság feltüntetésével.

5.2. Éves munkaterv

A középtávú terv segítségével elkészíthető, a tervezési területre vonatkozó éves munkaterv, amely tartalmazza az elvégzendő munkákat és a hozzá szükséges erőforrásokat, valamint ezek összhangját.

6. A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata

A végrehajtás személyi feltételei, az ellenőrzés módszerei és időszakai, a monitoring jellegű feladatok meghatározása, természetvédelmi kezelési terv felülvizsgálatának tervezett időpontja

A 2. § (2) bekezdés c) pontja szerinti dokumentumok tartalmi elemei

7. A természetvédelmi kezelési terv

A természetvédelmi kezelési terv a 4. Gyakorlati célkitűzések, stratégiák és feladatok meghatározása fejezeteiben részletesen megállapított, a tervezési területre vonatkozó azon összefoglalt természetvédelmi kezelési módokat, korlátozásokat és tilalmakat tartalmazza, amelyek a tervezési terület szereplőire kötelezettségeket állapítanak meg.

E fejezet része a természetvédelmi kezelési tervet jóváhagyó jogszabálynak, illetve a tervezési területet védetté nyilvánító jogszabálynak.

A 2. § (2) bekezdés a)–b) pontja szerinti dokumentumokhoz tartozó mellékletek

8. Mellékletek

8.1. Bibliográfia

A területről megjelent publikációk, a nem publikált (pl. kutatási) jelentések jegyzéke, a tervezési területen alkalmazott természetvédelmi kezelési módszereket alátámasztó szakirodalom.

8.2. Térképek

A természetvédelmi kezelési tervhez tartozó térképszelvények

8.3. Egyéb melléklet

Jegyzékek, táblázatok, dokumentációk, ismeretterjesztő és tudományos írások, könyvek, kiállítások és bemutatók dokumentációi, fotóanyagok.

Az érintett terület- és településrendezési tervek jegyzéke.

1. számú függelék

TÁBLÁZATOK

A tervezési terület természetvédelmi jelentőségének kiértékelése a 3.1. fejezet szerint

2. számú függelék

A tervezési terület legfontosabb természeti értékeinek meghatározása a 3.2. fejezet szerint

3. számú függelék

Korlátozó és veszélyeztetető tényezők összefoglaló táblázata a 3.4. fejezet szerint